

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

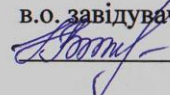
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри педагогіки та психології
дошкільної та початкової освіти

протокол № 3 від 8 вересня 2020 р.

в.о. завідувача кафедри

 (Наталія ВОРОПАЙ)

СИЛАБУС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

ОК 15.2 ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Освітня програма «Початкова освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Спеціальність 013 Початкова освіта

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Херсон 2020

Назва освітньої компоненти	ОК 15.2 Історія педагогіки
Викладач (і)	Петухова Любов Євгенівна, Воропай Наталія Анатоліївна
Посилання на сайт	webhp.ksu.ks.ua/ joomla/index.php
Контактний тел..	
Е-mail викладача:	petuhova@ksu.ks.ua , nvoropay@ksu.ks.ua
Графік консультацій	

Анотація до курсу. Цей курс сприяє розширенню педагогічного світогляду студентів, допомагає виробленню творчого, критичного ставлення до педагогічної спадщини. Майбутні вчителі, засвоївши курс, усвідомлять розвиток теорії і практики виховання та освіти, навчаться мислити педагогічними категоріями, розуміти їх діалектику, бачити закономірності розвитку освіти і педагогічних ідей в світі та в Україні, виділяти найбільш суттєве для багатьох народів, або властиве тільки їм. Програма побудована в нетрадиційному сприйманні золотого фонду педагогічної спадщини. Важливим є формування у студентів наукових основ знань, умінь та практичних навичок навчання та виховання, які існували в різні історичні періоди; ознайомлення з педагогічними концепціями на основі принципу історизму.

1. Мета та цілі курсу. Мета навчальної дисципліни: засвоєння методології та методу конкретно-історичного підходу до педагогічних фактів і явищ; формування у студентів наукових основ знань, умінь та практичних навичок навчання та виховання, які існували в різні історичні періоди; ознайомлення з педагогічними концепціями на основі принципу історизму; оволодіння фактичним матеріалом, відомостями про виникнення й розвиток виховання, школи й педагогічної думки, системою ідей виховання у вітчизняній і зарубіжній педагогіці; формування вміння характеризувати основні напрями педагогічної думки на різних етапах суспільства; формування пізнавальної активності студентів; прищеплення зацікавленості історико-педагогічною проблематикою, формування вміння та навичок порівнювати та роз'яснювати взаємозв'язки між педагогічними явищами та фактами; поглиблення у студентів педагогічної ерудиції та збагачення їх духовності, розширення професійного кругозору.

Завдання навчальної дисципліни:

- дати знання про тенденції й закономірності розвитку педагогіки, розкрити їх органічну єдність і водночас специфіку;
- ввести в педагогічний і освітній обіг студентів новий фактичний історико-педагогічний матеріал й ознайомити з пріоритетами вітчизняної педагогічної думки, її впливом на розвиток школи й освіти в інших країнах;
- ознайомити студентів із розвитком педагогічної думки, виховання й школи в провідних зарубіжних країнах;
- навчити студентів оперувати педагогічними категоріями й розуміти їх генезис;
- сформувати вміння з вивчення, виявлення й аналізу типових і загальних тенденцій у розвитку вітчизняної та зарубіжної освітньої справи; факторів, які стимулювали чи спрямовували її розвиток;
- сформувати ідеал вчителя на основі прикладів життя відомих педагогів та висвітлених у їхніх творах вимог до вчительської професії, виховувати у майбутніх учителів риси, необхідні для майбутньої роботи;

- виховувати у студентів почуття патріотизму, пошани до педагогічної спадщини свого й інших народів, усвідомлення значимості педагогіки в розвитку суспільства, ролі обраної професії і власного професіоналізму у вихованні підростаючого покоління відповідно до сучасних вимог розвитку України;

- розкрити кращі здобутки педагогічної мудрості українського й інших народів та виробити вміння застосовувати їх у своїй майбутній професійній діяльності;

- сформувати самостійне історико-педагогічне мислення (навчити бачити і розуміти закономірності розвитку педагогічних категорій);

- оволодіти методами ретроспективного аналізу історико-педагогічних явищ і фактів;

- розширити професійний світогляд, збагатити духовну культуру майбутніх педагогів.

2. Компетентності та програмні результати навчання.

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у професійно-педагогічній діяльності, що передбачають застосування теоретико-методичних положень педагогіки, психології та фахових методик навчання.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 01. Здатність діяти як відповідальний громадянин та брати участь у суспільному житті на різних рівнях (громадянська компетентність). ЗК 03. Здатність до особистісного і професійного самовизначення, самоствердження і самореалізації впродовж життя, до цінування багатоманітності у суспільстві (культура самовираження). ЗК 04. Здатність до створення команди однодумців, прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків (лідерська компетентність). ЗК 05. Здатність до творчого пошуку й реалізації нових ідей, до самопрезентації та результатів своєї професійної діяльності; здатність до керування власним життям і кар'єрою (підприємницька компетентність).
Фахові компетентності (ФК)	ФК-2. Предметна компетентність. Здатність до використання предметних знань в освітньому процесі; здатність до інтеграції предметних знань з різних освітніх галузей; здатність до добору й застосування доцільних форм, методів, технологій та засобів навчання. ФК-11. Організаційна компетентність. Здатність до організації процесу навчання, виховання та розвитку учнів; здатність до організації різних форм навчальної і пізнавальної діяльності учнів. ФК-14. Здатність до навчання впродовж життя. Здатність до визначення умов і ресурсів професійного розвитку впродовж життя; здатність до супроводу та підтримки педагогічних працівників (наставництво, супервізія, інтервізія тощо)
Програмні результати навчання	
ПРН 4	Розуміти закономірності та теорію процесу навчального пізнання, сучасні навчальні технології.
ПРН 6	Знати зміст нормативних документів, що регламентують початкову освіту: Державного стандарту початкової освіти, навчальних програм предметів, що вивчаються у початковій школі, критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи

ПРН 14	Здійснювати комунікацію, орієнтуючись на стилі мовленнєвого спілкування у процесі вирішення професійно-педагогічних завдань.
ПРН 15	Прогнозувати, проектувати та коригувати педагогічну комунікацію з іншими суб'єктами освітнього процесу початкової школи на засадах етики професійного спілкування, застосовуючи правила мовленнєвого етикету
ПРН 17	Вчитися упродовж життя й удосконалювати з високим рівнем автономності набути під час навчання кваліфікацію
ПРН 18	Аналізувати соціально та особистісно значущі світоглядні проблеми, приймати рішення на основі сформованих ціннісних орієнтацій

3. Обсяг курсу на поточний навчальний рік

	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
Кількість годин	I сем. – 16 год. II сем. – 12 год.	I сем. – 8 год. II сем. – 16 год.	I сем. – 36 год II сем. – 32 год

4. Ознаки курсу

Рік викладання	Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/ вибірковий
2020-2021	V-VI	Початкова освіта	III	Обов'язкова компонента освітньої програми

5. Технічне й програмне забезпечення/обладнання

Технічне оснащення освітнього процесу є достатнім для проведення аудиторних занять згідно з програмою. У розпорядженні науково-педагогічних працівників навчальні аудиторії, обладнані SMART дошками та технічними демонстраційними засобами наочності (проектори, екрани, телевізори), що дозволяють широко використовувати інтерактивні та мультимедійні засоби навчання.

Програмне забезпечення: [https:// webhp.ksu.ks.ua/ joomla/index.php](https://webhp.ksu.ks.ua/joomla/index.php).

Освітній процес забезпечено навчальною, методичною та науковою літературою на паперових та електронних носіях.

6. Політика курсу

Для успішного складання підсумкового контролю з дисципліни вимагається 100% відвідування очне або дистанційне відвідування всіх лекційних і семінарських занять. Пропущені заняття (лікарняні, мобільність тощо) й невиконані завдання повинні бути відпрацьовані та надані викладачу в день консультації.

Щодо правил поведінки на заняттях: активна участь учасників освітнього процесу в обговоренні тем вивчення, диспутах тощо, виконання необхідного мінімуму навчальної роботи, відключення телефонів.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Не дотримання академічної доброчесності стане причиною стягнень, за що можуть відніматися бали.

7. Схема курсу

Тиждень, дата, години	Тема, план, кількість годин (аудиторної та самостійної)	Форма навчально го заняття	Список рекомендованих джерел (за нумерацією розділу 10)	Завдання	Максималь на кількість балів
Модуль 1. Вступ. Виникнення виховання у первісному суспільстві. Школа та виховання в давньому світі та античній епосі					
	<p>Тема 1. Вступ. Предмет, завдання, методологічні основи курсу «історія педагогіки». Виникнення виховання у первісному суспільстві (лк - 2 год., сем. – 2 год.)</p> <p>План</p> <p>1. Предмет та завдання. Методологічні основи. Структура курсу.</p> <p>2. Виникнення виховання, його становлення як цілеспрямованого процесу.</p> <p>3. Виховання та навчання у давніх цивілізаціях Сходу.</p>	Лекція, практичне	1, 4	<p>Практичні завдання:</p> <p>1. Поясніть філософські закони крізь призму історико - педагогічних явищ.</p> <p>2. Підберіть газетну статтю різних років, яка б підтвердила важливість та актуальність вивчення історії педагогіки.</p> <p>3. Випишіть особливості виховання у країнах давнього Сходу.</p>	10 балів
	<p>Тема 1. Виховання та навчання в давніх цивілізаціях Сходу (самост. – 4 год.)</p> <p>План</p> <p>1. Загальне та особливе у вихованні в Давніх цивілізаціях Близького та Далекого Сходу:</p> <p>- школи “Дому таблиць” у Месопотамії;</p>	Самостійна робота	1, 4	<p>Практичні завдання:</p> <p>1. Розкажіть про основні фактори створення та розвитку перших навчальних закладів у Давніх цивілізаціях Сходу.</p> <p>2. Простежте еволюцію едубби в Месопотамії.</p> <p>3. Розкажіть про шкільну справу у</p>	4 бали

	<p>- школа в Давньому Єгипті; - виховання та школа в Давній Індії. 2. Шкільна справа та зародження педагогічної думки в Давньому Китаї (Конфуцій, Сюнь-цзи).</p>			<p>Давньому Єгипті. 4. Поясніть відмінні та спільні погляди на виховання та освіту індуїзму та буддизму. 5.3 чого складається зміст педагогічних ідей Конфуція та його послідовників?</p>	
	<p>Тема 2. Виховання та освіта в античному світі (лк - 2 год., сем. – 2 год.) План 1. Спартанська та афінська системи виховання. 2. Елементи педагогічних теорій в Давній Греції (Демокрит, Сократ, Платон, Аристотель). 3. Виховання, освіта та педагогічна думка в стародавньому Римі</p>	Лекція, практичне	1, 7, 10	<p>Практичні завдання: 1. Складіть термінологічний словник, щодо спартанської та афінської систем виховання. 2. Випишіть та проаналізуйте “Фрагменти про виховання” Демокріта. 3. Складіть план роботи Аристотеля “Політика” [10, с. 39-47]. 4. Випишіть методичні особливості книги М.Ф. Квінтіліана “Виховання оратора” [10, с. 52-61]. 5. Прочитайте “про спартанське виховання” Плутарха [10, с. 9-11]. 6. Зробіть висновки, прочитавши уривок із “Спогадів про Сократа” [10, с.13-16].</p>	10 балів
	<p>Тема 2. Виховання та освіта в античному світі (самост. – 4 год.) План 1. Виховання та педагогічна думка в Давній Греції VI- IX ст. до нашої ери. - ідеали виховання; - шкільне навчання; - вікова періодизація; - педагогічна думка Ксенофонта; - педагогічна думка Геракліта; 2. Просвіта в Епоху еллінізму III –I ст. до нашої ери.</p>	Самостійна робота	1, 4, 7	<p>Практичні завдання: 1. Розкажіть про великих давньогрецьких філософів, які займалися питаннями виховання. Проаналізуйте погляди одного з них. 2. Які зміни відбулися в організації виховання і навчання в Еллінську епоху. 3. У чому ви бачите наступність школи і педагогічної думки Давнього Риму та Еллінської епохи? Проаналізуйте загальні та основні підходи до виховання Катона Старшого, Цицерона і</p>	4 бали

	<p>3. Виховання та освіта в Давньому Римі. - створення римської республіки; - опис традиційної римської освіти; - педагогічна думка Цицерона; - педагогічна думка Сенеки; - методичні погляди Квінтіліана.</p> <p>4. Зародження християнської традиції виховання (Августин Аврелій -Блажений, Флавій Кассіодор).</p>			<p>Квінтіліана. 4. Що вам відомо про вплив греко-римської освіти на давньоварварський світ Європи.</p>	
28 балів					
Модуль 2. Виховання, школа і педагогічна думка в середні віки та епоху Відродження. Школа та педагогіка Нового часу (XVII-XX століття)					
	<p>Тема 3. Виховання, школа і педагогічна думка в західній Європі в середні віки та епоху Відродження (лк - 2 год., сем. – 2 год.)</p> <p style="text-align: center;">План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Шкільний устрій середньовіччя. 2. Педагогічна думка та школа епохи Відродження. 3. Система виховання єзуїтів. 	<p>Лекція, практичне</p>	<p>1, 7, 10</p>	<p>Практичні завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Наведіть картину монастирської школи X ст. [10, с. 68-69]. 2. Поясніть сутність катехізічного методу навчання [10, с.70-71]. 3. Зробіть аналіз опису шкіл середньовіччя та програми навчання в них [10, с. 74-83]. 4. Підготуйте твір-мініатюру “Педагогічні ідеали та школи епохи Відродження” [10, с. 98-106]. 5. Порівняйте стару та нову освіту, описану в книзі Ф. Рабле “Гаргантюа та Пантагрюель” [10, с. 107-116]. 6. Ознайомтесь з творами М. Монтеня “Опыты” та Т. Мора “Утопия”, Т.Кампанелли “Город солнца” (конспект). 	<p>5 балів</p>
	<p>Тема 3. Просвіта та педагогічна думка у Візантії (самост. – 2 год.)</p> <p style="text-align: center;">План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні етапи розвитку культури та просвіти у Візантії [1, с. 96-101]. 	<p>Самостійна робота</p>	<p>1, 4</p>	<p>Практичні завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Чому Візантію можна розглядати, як міст між античною та середньовічною освітою? 2. Розкажіть про особливості генезису 	<p>4 бали</p>

	<p>2. Виховання та освіта у Візантії [1, с.101-106].</p> <p>3. Педагогічна думка у Візантії [1, с. 106-114].</p>			<p>освіти у Візантії.</p> <p>3. Якими були системи і типи навчальних закладів у Візантії ?</p> <p>4. У чому вбачається вплив візантійської освіти на Русь та середньовічну Західну Європу?</p>	
	<p>Тема 4. Виховання, школа і педагогічна думка в Західній Європі в епоху Середньовіччя та Відродження (самост. – 2 год.)</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Шкільний устрій середньовіччя. 2. Педагогічна думка та школа епохи Відродження. 3. Система виховання ієзуїтів 	Самостійна робота	1, 7, 10	<p>Практичні завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Прочитати твір Франсуа Рабле “Гаргантюа и Пантагрюель”. Окреслити програму нового навчання, розкрити цим автором. 2. Дайте відповідь на запитання: <ul style="list-style-type: none"> - Який вплив на розвиток педагогіки епохи Відродження мала діяльність та твори гуманістів Томаса Мора “Утопія” та Томмазо Кампанелли “Місто сонця”? - Доведіть найбільш важливі їх положення про навчання на рідній мові, про рівність освіти для чоловіків та жінок, про участь дітей у виробничій праці. 3. Дати характеристику університетській освіті у Західній Європі та проаналізувати погляди представників європейського Відродження. 4. Хто очолював контрреформацію у шкільній справі? 	4 бали
	<p>Тема 5. Виховання, школа і педагогічна думка народів Сходу в епоху Середньовіччя (самост. – 2 год.)</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Практика та освіта в країнах ближнього та середнього Сходу (С.142 – 145). 	Самостійна робота	1	<p>Практичні завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Назвіть відомих філософів-енциклопедистів Сходу, які займалися проблемами виховання та навчання. Охарактеризуйте педагогічну творчість одного з них. 2. Назвіть головні етапи розвитку 	4 бали

	<p>2. Педагогічна думка ближнього та середнього Сходу в епоху Середньовіччя (С. 145-147).</p> <p>3. Педагогічні ідеї вчених енциклопедистів арабського Сходу та їх вплив на розвиток світової культури.</p> <p>4. Виховання та школа Китаю.</p> <p>5. Виховання та педагогічна думка Індії.</p> <p>6. Шкільні системи країн близького та середнього Сходу (Авіценна, династія Тан і Фарабі).</p>			<p>педагогічної думки та навчання у середньовічному Ісламському світі.</p> <p>3. Що нового та традиційного у відношенні до давньої епохи з'явилося у вихованні та освіті Індії та Китаю?</p>	
	<p>Тема 4. Педагогічні ідеї та освіта східних слов'ян. Виховання, навчання і педагогічна думка в Київській Україні-Русі (лк - 2 год., сем. – 2 год.)</p> <p>План</p> <p>1. Виховання та навчання у давніх слов'ян.</p> <p>2. Зародження та розвиток шкільної освіти в Київській Русі.</p> <ul style="list-style-type: none"> - виникнення писемності та школи; - Київська школа книжного навчання; - монастирські школи; - школи грамоти. <p>3. Педагогічна думка Київської Русі.</p> <p>4. Освіта на Україні. Братські школи та їх особливості.</p> <p>5. Педагогічна думка у феодальний період.</p>	Лекція, практичне	9, 34	<p>Практичні завдання:</p> <p>1. Зробіть виписки із скарбниці народної педагогіки ” [34, с. 31-50].</p> <p>2. Виділіть основні “назидання” князя Володимира Мономаха в “Поученнях Володимира Мономаха детям” [9, с. 15-18].</p> <p>3. Вивчити розділ “Памятники письменности восточных славян” в “Антологии пед. мысли Укр. ССР” [34, с.51-54, с.56-59].</p> <p>4. Вивчити та зробити цитатні виписки із твору “Домострой” [9, с. 27-30]</p> <p>5. Ознайомитися з Уставом Львівської братської школи. Виписати цінні напрямки в організації освіти [9, с. 30-34].</p>	10 балів
	<p>Тема 5. Виховання, навчання і педагогічна думка в Київській Україні - Русі та у період розвитку феодалізму (до XVII століття) (лк - 2 год., сем. – 2 год.)</p> <p>План</p> <p>1. Епоха українського національного</p>	Лекція, практичне	5, 40, 41	<p>Практичні завдання:</p> <p>Підготувати письмові відповіді на зазначені питання.</p>	10 балів

	<p>Відродження. Заснування Острозької школи (1576 р.) та Києво-Могилянської колегії (1632 р.) як шкіл підвищеного типу.</p> <p>2. Статути, підручники та навчальні посібники як педагогічні пам'ятки 16-17 століття.</p> <p>3. Впровадження педагогічних ідей епохи Відродження і реформацій в діяльності братських шкіл.</p> <p>4. Соціальні та педагогічні погляди Іова Борецького, Мелетія Смотрицького, Стефана Зизанія, Єпіфанія Славинецького, Сімеона Полоцького</p>				
					37 балів
Модуль 3. Школа та педагогіка Нового часу (XVII-XX століття)					
	<p>Тема 6. Я.А. Коменський - засновник педагогіки (лк - 2 год., сем. – 2 год.)</p> <p style="text-align: center;">План</p> <p>1. Педагогічні ідеї В.Ратке.</p> <p>2. Життя та педагогічна діяльність Я. Коменського.</p> <p>3. Мета виховання. Метод виховання та навчання за Я. Коменським.</p> <p>4. Трактатування Я. Коменським принципу природовідповідності.</p> <p>5. Моральне виховання за Я.А. Коменським.</p>	Лекція, практичне	1, 7, 10	<p>Практичні завдання:</p> <p>1. Скласти за “Великою дидактикою” план переказу Вступу, короткий конспект XXVIII, XXIX.</p> <p>2. Вивчити 4, 9, 12 розділи “Материнської школи”.</p> <p>3. Виписати в таблицю дидактичні принципи і висловлювання Я.Коменського, що сформульовані в XVI - XVIII розділах “Великої дидактики”, про кожний із принципів.</p>	5 балів
	<p>Тема 7. Педагогічні погляди англійських та французьких просвітителів (лк - 2 год., сем. – 2 год.)</p> <p style="text-align: center;">План</p> <p>1. Загальна характеристика діяльності і світогляду Д. Локка.</p> <p>2. Мета і засоби виховання за Д. Локком.</p> <p>3. Програма виховання та навчання</p>	Лекція, практичне	1, 7, 10	<p>Практичні завдання:</p> <p>1. Скласти із “Мысли о воспитании” Д. Локка план переказу §64, §72, § 73, §110, §128; зробити цитатні виписки, чому навчати джентльмена §147, 160, 162, 163, 178, 179, 180, 187, 201, 202, 204, 206, 209, 210, 211.</p> <p>2. Скласти план переказу книги Ж.Ж.</p>	5 балів

	<p>джентльмена.</p> <p>4. Ж.Ж. Руссо і його соціальні погляди.</p> <p>5. Провідні ідеї педагогічної системи Ж.Ж. Руссо</p>			<p>Руссо “Эмиль или о воспитании”, зробити короткий конспект другого розділу.</p>	
	<p>Тема 6. Школа та педагогіка в країнах Західної Європи та Північній Америці (XVII – XVIII століття) (самост. – 6 год.)</p> <p>План</p> <p>1. Педагогічна думка Франції XVIII століття (К.Гельвецій, Д.Дідро).</p> <p>2. Проекти реформ народної освіти в епоху французької буржуазної революції.</p> <p>3. Школа та просвітницько-педагогічна думка у Північно-американських Штатах в епоху Європейської Просвіти (Б.Франклін, Т.Джефферсен).</p>	<p>Самостійна робота</p>	<p>1, 7, 10</p>	<p>Практичні завдання:</p> <p>1. Скласти таблицю порівняльної характеристики основних педагогічних категорій в історії зарубіжної педагогіки XVI – XVIII ст.</p> <p>2. Виписати назви основних педагогічних творів, авторів педагогічних теорій, коли вони були написані.</p> <p>3. Поміркуйте над запитаннями: Який зв'язок між світоглядом Я.Коменського і його трактуванням мети виховання? У чому полягає класовий компроміс педагогіки Д.Локка? Чому Д. Локк негативно відноситься до теорії “врожденных идей” ? Що спонукало Ж.Руссо до обґрунтування теорії “естественного свободного воспитания»?</p> <p>4. Підготувати розгорнутий план - конспект відповіді на 1,2,3 запитання.</p>	<p>2 бали</p>
	<p>Тема 8. Школа та педагогічна думка України та Росії XVIII століття (лж - 2 год., сем. – 2 год.)</p> <p>План</p> <p>1. Просвітницькі реформи ХУІІІ ст.. Статути навчальних закладів 1786, 1804, 1828 р., їх сутність.</p> <p>2. Просвітня діяльність декабристів.</p> <p>3. Розвиток школи і педагогічної думки на</p>	<p>Лекція, практичне</p>	<p>2, 5, 9, 34</p>	<p>Практичні завдання:</p> <p>1. Вивчити реформаторські спрямування в історії педагогіки XVIII ст., поч. XIX ст. Оформити вивчене в таблицю.</p> <p>2. Зробити витяги моральних “поучений” з твору 1717 р. “Юности честное зеркало” [9, с. 49-50].</p> <p>3. Прочитайте “Благодарный Еродий”</p>	<p>5 балів</p>

	України (Феофан Прокопович, Г.С. Сковорода, Я.П. Козельський)			Г.С. Сковорода [34, с. 143-151]. У чому зв'язок твору з педагогікою. 4. Ознайомитися з рисами педагогічної творчості Л. Магницького [2, с. 66-68]. 5. Культурно-політичні орієнтації в ідеології Кирило-Мефодіївського товариства.	
	<p>Тема 7. Школа та педагогічна думка України та Росії XVIII століття (самост. – 4 год.)</p> <p>План</p> <p>1. Епоха просвітництва: культурно-політичний аспект української історії. Роль Києво-Могилянської академії у культурно-освітньому житті Європи .</p> <p>2. Педагогічна діяльність В., Л.Магницького, В.Бецького, Ф.Янковича, С.Яворського, Ф.Прокоповича.</p>	Самостійна робота	3, 5, 6	<p>Практичні завдання:</p> <p>1. Заповнити таблицю щодо особливостей внеску у розвиток педагогічної культури діячів XVIII ст.</p> <p>2. Назвіть характерні особливості діяльності Києво-Могилянської Академії у ХУІІІ ст.</p> <p>3. Які традиції навчання і виховання епохи Українського відродження необхідно творчо відновлювати в сучасній школі і педагогіці?</p>	2 бали
	<p>Тема 9. Педагогічна теорія І.Г.Песталоцці (лк - 2 год., сем. – 2 год.)</p> <p>План</p> <p>1. Педагогічна діяльність та соціальні погляди І.Г.Песталоцці.</p> <p>2. Теорія елементарної освіти І.Г. Песталоцці.</p> <p>3. Основи первинного навчання і методика початкової освіти</p>	Лекція, практичне	2, 7, 10	<p>Практичні завдання:</p> <p>1. Зробити цитатні виписки з теми “Як навчати дітей” (за Песталоцці) із книги “Как Гертруда учит своих детей” (листи 4, 6-10, 12, 13).</p> <p>2. Перегляньте сторінки в статтях “Лебединая песня”, “Как Гертруда учит своих детей” і випишіть визначення мети виховання.</p> <p>3. Обгрунтуйте теорію елементарної освіти, зробивши цитатні виписки з літератури, що пропонується. Підберіть конкретні матеріали із методики роботи в початковій школі та порівняйте її з основами первинного навчання і частковими методиками, розробленими І.Г. Песталоцці</p>	5 балів

	<p>Тема 10. Педагогічні погляди німецьких педагогів XIX століття (лк - 2 год., сем. – 2 год.)</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Життя Гербарта та становлення його як вченого з світовим ім'ям . 2. Етичне обґрунтування мети виховання. 3. Роль інтересу в процесі навчання як основне питання дидактики. 4. Песталоцціанство в Німеччині (Ф.А.Дістервег) 	Лекція, практичне	2, 7, 10	<p>Практичні завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Скласти план “Вступу” книги Ф. Гербарта “Загальна педагогіка виведена з мети виховання” в [7, с. 332-342]. 2. Опрацювати II розділ тієї ж роботи. Підготувати відповіді на запитання розділу [7, с. 342-352]. 3. Навести приклади, які пояснюють 5 етичних ідей І.Ф.Гербарта [2, с. 113]. 4. Поясніть ступені навчально-пізнавальної діяльності за Гербартом [9, с. 120]. Наведіть приклади. 5. Складіть цитатний план твору Ф.А.Дістервега “Руководство к образованию немецких учителей» Випишіть дидактичні правила Дістервега, сформульовані щодо учня, предмета викладання, умов навчання і вчителя. 	5 балів
	<p>Тема 8. Стан школи, освіти та педагогічної думки України у складі Російської держави (до 90 років XIX століття) (самост. – 4 год.)</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Системи початкової та середньої освіти у XIX столітті. 2. Розвиток педагогічної думки на Україні (І.Котляревський, І. Тимковський, Т.Шевченко, О. Духнович, І. Франко, Л. Українка). 3. Погляди Л. Толстого на народну школу. 4. Шкільні реформи 60-70 років XIX століття. 	Самостійна робота	2, 4, 5, 6, 40	<p>Практичні завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте основні особливості системи початкової та середньої освіти XIX століття. Мотивуйте свої судження. 2. Складіть коротке есе діяльності видатних діячів XIX століття. 3. Перепишіть до своїх конспектів п'ять висловлювань С.Духновича. Придумайте для всіх цитат спільний заголовок. “Люби свій народ не тому, що він славний, - а тому, що він твій”. “Хто стидається за свій народ, той сам себе стидається”. “Цивілізація нашого часу – це утрата природної свободи. Людина цивілізована, або, як кажуть, освічена, 	2 бали

				<p>відтягується від свого роду, притягується до чужого, вона працює для чужого, вона задоволена своїм, своє сукно їй здається грубим. Та коли чужинці обскакують її, тоді вона заздрить своїм, зітхаючи: “ О коли б я був зостався при своєму, не був би я тепер на сміх чужим і своїм”.</p> <p>“Македонському царю Філіпу радили прогнати наклепника, який поширював про царя погані розмови. Розумний цар відповів радникам: “Ні! Я не прожену свого супротивника. Хай поширює свої наклепи про мене у моєму царстві, тут мене всі знають... Хай залишиться дома, тут йому вірять тільки такі, як він сам”.</p> <p>“Багато листя на дереві – мало плодів; багато бесіди – мало розуму”. “Де сови гучать і скрегочуть сороки, там соловей мовчить”.</p>	
	<p>Тема 11. Педагогічна система К.Д. Ушинського (лк - 2 год., сем. – 2 год.)</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Життя, педагогічна діяльність і світогляд К.Д. Ушинського. 2. Трактатування К.Д. Ушинським принципу народності виховання. 3. Ушинський про роль праці у вихованні. 4. Дидактика початкового навчання 	Лекція, практичне	5, 30, 40	<p>Практичні завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Розкрити смисл назви статті “Труд в его психическом и воспитательном значении”. 2.Скласти план статті “О пользе педагогической литературы” та пояснити тези про зв’язок педагогічної теорії й практики. 3.У статті “О народности в общественном воспитании” знайти відповідь на запитання: Що становлять основи народності? Яке місце відводить К.Д. Ушинський характеру людини в суспільному вихованні? Чи можна і як використовувати досвід виховання іншого народу? Яка роль рідної мови в 	5 балів

				реалізації ідей народності?	
	<p>Тема 9. Педагогічна думка на Україні в XIX - п. XX ст. (самост. – 4 год.)</p> <p>План</p> <p>1. Особливості просвітньої діяльності на Україні в період розпаду та кризи феодално-кріпосницької системи і розвитку капіталізму (с.2, 127-159).</p> <p>2. Життя та педагогічна діяльність М.І. Пирогова.</p> <p>3. Недільні школи на Україні. Недільні школи Х.Д. Алчевської.</p> <p>4.Н.А. Корф та його діяльність на Херсонщині</p>	Самостійна робота	5, 6, 9, 40	<p>Практичні завдання:</p> <p>1. Вивчіть реформаторські течії в історії педагогіки (кінець XIX- поч .XX ст.) Оформіть вивчене в таблицю.</p> <p>2. Зробіть виписки із книги “Розвиток народної освіти та педагогічної думки на Україні” [40, с. 242-247], які підтверджують вклад Т.Г. Шевченка в розвиток народної освіти і культури.</p> <p>3. Розкрийте сутність ідеї загальнолюдського виховання в статті М.І. Пирогова “Вопросы жизни” [9, с. 150-166].</p> <p>4. Опрацюйте матеріал “Вплив літературно-педагогічних ідей Л.Короленка, Л. Українки, І.Франка”.</p>	2 бали
	<p>Тема 10. Шкільна практика і педагогічна думка України кінця XIX початку XX століття (самост. – 4 год.)</p> <p>План</p> <p>1. Педагогічні ідеї М.Грушевського, М.Драгоманова, Б.Грінченка.</p> <p>2. Становище освіти в українській народній республіці.</p> <p>3. Педагогічні ідеї І. Огієнка, С.Русової.</p>	Самостійна робота	3, 5, 40	<p>Практичні завдання:</p> <p>1. Підготуйте конспекти та реферати.</p> <p>2. Дайте відповіді на наступні запитання.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Що спричинило появу Валуєвського циркуляру? Назвіть основні його положення. - Назвіть основні етапи освітньої діяльності земств в Україні до 1917 р. - Які події зумовили виникнення Всеукраїнської спілки вчителів і діячів народної освіти? - Виходячи із знання основних праць М.С.Грушевського, назвіть основні його педагогічні погляди. Що їх об’єднує? З чого складається їх актуальність? 	2 бали

				Чи не заперечує національна система освіти та виховання, яку розробила С.Ф.Русова, залученню молоді до здобутків «загальнолюдської» культури? Мотивуйте свою відповідь	
	<p>Тема 11. Зарубіжна школа та педагогіка кінця XIX - початку XX століття (самост. – 4 год.)</p> <p>План</p> <p>1. Парадигми історії зарубіжної педагогіки: педагогічний традиціоналізм та нове виховання або реформаторська педагогіка.</p> <p>2. Основні течії в педагогіці традиціоналізму: соціальна педагогіка, релігійна педагогіка та педагогіка філософського спрямування (Дюркгейм, Наторп, Штайнер, Сартр).</p> <p>3. Реформаторська педагогіка – теоретична база діяльності школи кінця XIX – початку XX століття (Декролі, Кей, Мейман, Лай, Торндайк, Роджерс, Біне, Д'юї, Монтессорі, Кершенштейнер).</p> <p>4. Реакційна ідеологія XX століття у відображенні фашистської педагогіки (Крик, Гюнтер).</p>	Самостійна робота	2, 42	<p>Практичні завдання:</p> <p>1. Які особливості притаманні зарубіжній школі і педагогіці к. XIX – поч. XXст.?</p> <p>2. Що ви знаєте про педагогічний традиціоналізм та його представників?</p> <p>3. Розкрийте основні теорії та ідеї Нового виховання або реформаторської педагогіки.</p> <p>4. Які експериментальні школи початкової освіти на Заході виникли до II світової війни?</p> <p>5. Назвіть представників реформаторської педагогіки. Проаналізуйте їх внесок у освітянську справу.</p>	2 бали
	<p>Тема 12. Розвиток педагогічної науки та освіти на Україні після революції 1917 р. Педагогічна діяльність А.С.Макаренка (лк - 2 год., сем. – 2 год.)</p> <p>План</p> <p>1. Реформи в освіті України після революції.</p> <p>2. Життя та педагогічна діяльність А.С.Макаренка.</p>	Лекція, практичне	2, 5, 8, 17, 34	<p>Практичні завдання:</p> <p>1. Ознайомитись з принципами та напрямками реформацій після Жовтневої революції 1917 р. [8, с. 63-69, 71-81] та кодексом законів о народном просвещении УССР [34, с. 310-314].</p> <p>2. Доведіть, як сучасне трактування мети виховання збігається з думкою А.С.Макаренка. Опрацюйте твір “Мета</p>	5 балів

	<p>3. А.С. Макаренко про основні питання організації колективу. 4.Сімейна педагогіка в працях А.С. Макаренка.</p>			<p>виховання”. 3. Заповніть таблицю, використовуючи “Лекції про виховання дітей”.</p>	
	<p>Тема 12. Школа і освіта за часів радянського будівництва (самост. – 4 год.)</p> <p>План</p> <p>1. Політико-ідеологічна спрямованість завдань, структури та змісту загальної освіти після Жовтневої революції (1917р.). 2. Проблеми змісту та методів навчально-виховної роботи в школі 20-х років. 3. Руйнівний вплив Сталінщини на педагогіку і школу в 30-ті роки. 4. Діяльність і провідні педагогічні ідеї визначних учених і просвітних діячів 30-х років ХХ ст. (П.Блонський, С.Чавдаров, В.Ващенко, В.Масальський, С.Шацький, Л.Виготський). 5. Педагогічна наука і школа в роки Великої Вітчизняної війни (1941-1945р.р.). Зміни в навчальних планах і програмах. Політизація та ідеологізація школи.</p>	Самостійна робота	2	<p>Практичні завдання:</p> <p>1. Підготувати конспекти і реферати. 2. Заповнити таблицю щодо особливостей внеску у розвиток педагогічної культури діячів часів радянського будівництва.</p>	2 бали
	<p>Тема 13. Школа та педагогіка Західної Європи та США (1918-39р.) (самост. – 4 год.)</p> <p>План</p> <p>1. Шкільні реформи цього періоду. 2. Особливості виховних систем країн Заходу. [Німеччина (Веймарська республіка), Італія, США]. 3. Розробка моделі нової людини, змісту, організації та методів її формування.</p>	Самостійна робота	2	<p>Практичні завдання:</p> <p>Скласти розгорнутий план відповіді на пункти плану</p>	2 бали

					51 бал
Модуль 4. Школа та педагогіка Новітнього часу з 1945 року					
	<p>Тема 13. Педагогічна діяльність та літературна спадщина В.О. Сухомлинського (лк - 2 год., сем. – 2 год.)</p> <p style="text-align: center;">План</p> <p>1. Життя та педагогічна діяльність В.О.Сухомлинського.</p> <p>2. В.О. Сухомлинський про основні завдання початкової школи.</p> <p>3. Ідея “гуманної педагогіки” у школі “радощів” В.Сухомлинського.</p> <p>4. Формування колективізму у школярів</p>	Лекція, практичне	5, 6, 26	<p>Практичні завдання:</p> <p>1. Прочитайте книгу В.О. Сухомлинського “Серце віддаю дітям”, перекажіть одну з найцікавіших педагогічних ситуацій, описаних у книзі.</p> <p>2. Випишіть головні знахідки Павлиської школи у книзі “Все починається с учителя” – с. 167-168.</p> <p>3.Зробіть цитатні виписки з книги С. Соловейчика “Час ученичества”. М., Дитяча література, 1972. с. 237-250</p>	5 балів
	<p>Тема 14. Радянська школа і педагогіка у післявоєнний період (самост. - 4 год.)</p> <p style="text-align: center;">План</p> <p>1.Розвиток радянського шкільництва і освіти за умови зміцнення тоталітаризму.</p> <p>а) 1949р. - перехід до загальної обов'язкової семирічної освіти.</p> <p>б) 1958р. - закон «Про зміцнення зв'язку школи з життям та про подальший розвиток системи народної освіти в ССРСР».</p> <p>в) 1964р. - перехід на 10-річну освіту.</p> <p>г) 1972р. - перехід до обов'язкової середньої освіти (постанова).</p> <p>д) 1984р. - шкільна реформа, перехід на 11-річний термін навчання, на навчання з 6-річного віку.</p> <p>2.Педагогічна думка середини ХХ – кінця ХХ століття (В.О. Сухомлинський).</p>	Самостійна робота	5, 6, 4, 41	<p>Практичні завдання:</p> <p>1. Відповісти на запитання:</p> <p>- У післявоєнний час з'явилися тенденції подальшого розвитку системи народної освіти. Незважаючи на це, вітчизняна школа вступила у затяжну кризу. Як ви пояснюєте це явище? Обґрунтуйте свою думку.</p> <p>- У програмі КПРС визначено одне з важливих завдань у галузі освіти та виховання: здійснення загальної обов'язкової середньої освіти.</p> <p>2. Зробіть конспект державних документів про освіту (1958р., 1972р., 1984р.).</p>	2 бали
	<p>Тема 15. Зарубіжна сучасна школа та педагогіка (самост. - 4 год.)</p>	Самостійна робота	2, 4, 42	<p>Практичні завдання:</p> <p>1. Розкрийте сутність основних</p>	2 бали

	<p style="text-align: center;">План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Головні напрями розвитку сучасної педагогічної думки [2, 44-48]. 2. Дидактичні концепції Західної педагогіки (традиційна – Ж.Мажо, раціоналістична модель – Скиннер, феноменологічний напрям – Маслоу).[2,48-51]. 3. Соціологізаторство (Бурд'є) та психологізм у вихованні (Роджерс) [1,89-97]. 4. Пріоритети та проблеми виховання і освіти [1,97-108]. 5. Особливості початкової ланки освіти за рубежом. Навести приклади. 6. Комп'ютерні технології навчання. Відкриті системи навчання. 			<p>сучасних педагогічних концепцій та ідей у зарубіжній педагогічній науці.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Які освітні функції виконує новітня техніка? 3. Як виглядають зміст та методи початкового навчання у сучасній зарубіжній школі? 	
					9 балів
		екзамен		<ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет і задачі історії педагогіки. Методологічна основа і структура курсу. 2. Виховання у первісному суспільстві. 3. Школа у рабовласницькому суспільстві. Спартанська і афінська система виховання. 4. Педагогічні ідеї грецьких філософів. 5. Педагогічні та методичні погляди Квінтіліана. 6. Просвіта та педагогічна думка у Візантії. 7. Школа і педагогічна думка в епоху середньовіччя. 8. Школа і педагогічна думка епохи Відродження. 9. Життя і педагогічна Коменського. Зв'язок його з визвольним рухом. 	40 балів

				<p>10. Педагогічні погляди Я.Коменського</p> <p>11. Дидактичні погляди Я.Коменського.</p> <p>12. Педагогічні погляди Д.Локка.</p> <p>13. Педагогічні погляди Ж.Ж.Руссо.</p> <p>14. Життя і педагогічна діяльність І.Г.Песталоцці.</p> <p>15. Педагогічні погляди І.Г.Песталоцці.</p> <p>16. Школа і педагогічна думка Франції у період буржуазної революції ХУІІ століття.</p> <p>17. Педагогічні погляди К.Гельвеція, Дідро.</p> <p>18. Педагогічні погляди Р.Оуена.</p> <p>19. Дидактичні погляди Дистервега.</p> <p>20. Педагогічні погляди Дистервега.</p> <p>21. Педагогічна теорія І.Ф.Герберта.</p> <p>22. Зарубіжні педагогічні теорії (кінця ХІХ початку ХХ ст.). Біологізаторські течії в педагогіці.</p> <p>23. Зарубіжні педагогічні теорії (кінця ХІХ початку ХХ ст.). Педагогіка прагматизму, “громадського виховання” та “трудової школи”.</p> <p>24. Течії педагогіки традиціоналізму. Їх зміст, форми, методи, представники</p> <p>25. Течії реформаторської педагогіки. Їх зміст, форми, представники.</p> <p>26. Сучасна зарубіжна школа і педагогіка.</p> <p>27. Педагогіка давньої Русі. Перші літературно-педагогічні пам’ятки.</p> <p>28. Виховання, школа і педагогічна думка у період феодалізму (до ХУІІ століття включно).</p>	
--	--	--	--	---	--

				<p>29. Школа і педагогіка у період розпаду феодалізму і зародження капіталістичних відносин (XVIII ст..)</p> <p>30. Суспільно - педагогічний рух у Росії 60-х років XIX ст.</p> <p>31. Життя і педагогічна діяльність К.Д.Ушинського.</p> <p>32. К.Д.Ушинський про народність у вихованні.</p> <p>33. Дидактика К.Д. Ушинського.</p> <p>34. Педагогіка революціонерів-демократів.</p> <p>35. Стан школи, освіта та педагогічні думки України у складі Російської держави (до 90р. XIX ст.)</p> <p>36. Ідеї вільного виховання Л.М. Толстого.</p> <p>37. Вплив літературно-педагогічних ідей Т.Шевченка, М.Короленка, Л.Українки, І.Франка, М.Коцюбинського на розвиток української національної школи.</p> <p>38. Педагогічна думка у кінці XIX початку XX ст. (Алчевська, Духнович, Драгоманов, Грінченко).</p> <p>39. Педагогічні ідеї Софії Русової, Івана Огієнка.</p> <p>40. Жовтнева соціалістична революція і початок корінних перетворень у галузі освіти (1917-1920 р.).</p> <p>41. Становище освіти в Українській народній республіці (М.С.Грушевський, В.К.Винниченко).</p> <p>42. Розвиток радянської школи і педагогіки (1920-1936 р.)</p>	
--	--	--	--	---	--

				<p>43. Життя і педагогічна діяльність А.С.Макаренка.</p> <p>44. Педагогічні ідеї А.С.Макаренка.</p> <p>45. Система трудового виховання в педагогіці А.С.Макаренка.</p> <p>46. Діяльність і провідні педагогічні ідеї визначних вчених і діячів України 30-х років ХХ ст. С.Х.Чавдарова, В.С.Ващенко, В.І. Масальського.</p> <p>47. Педагогічна наука і школа в роки Великої Вітчизняної війни (1941-1945р.р.)</p> <p>48. Радянська школа і педагогіка у післявоєнний період (1949-1984 р.р.)</p> <p>49. Життя і педагогічна діяльність В.О.Сухомлинського.</p> <p>50. Педагогічні ідеї В.О.Сухомлинського.</p> <p>51. Сучасні освітні педагогічні технології.</p> <p>52. Концепція національної школи України. Шляхи і засоби оновлення.</p> <p>53. Державні документи про освіту, їх побудова та значення.</p>	
--	--	--	--	---	--

9. Система оцінювання та вимоги

Модуль 1. Вступ. Виникнення виховання у первісному суспільстві. Школа та виховання в давньому світі та античній епосі

Максимальна кількість балів за цей модуль – 28 балів:

Усна відповідь і виконання практичних завдань – 10 балів.

Написання педагогічного диктанту – 10 балів..

Виконання завдань модулю самостійної роботи – 8 балів.

Модуль 2. Виховання, школа і педагогічна думка в середні віки та епоху Відродження. Школа та педагогіка Нового часу (XVII-XX століття)

Максимальна кількість балів за цей модуль – 37 балів:

Усна відповідь і виконання практичних завдань – 13 балів.

Написання педагогічного диктанту – 2 балів.

Виконання завдань модулю самостійної роботи – 12 балів.

Модуль 3. Школа та педагогіка Нового часу (XVII-XX століття)

Максимальна кількість балів за цей модуль – 51 бал:

Усна відповідь і виконання практичних завдань – 21 бал.

Написання педагогічного диктанту – 14 балів.

Виконання завдань модулю самостійної роботи – 16 балів.

Модуль 4. Школа та педагогіка Новітнього часу з 1945 року

Максимальна кількість балів за цей модуль – 9 балів:

Усна відповідь і виконання практичних завдань – 3 бали.

Написання педагогічного диктанту – 2 бали.

Виконання завдань модулю самостійної роботи – 4 бали.

10. Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)

Основна література:

1. История педагогики. Часть 1.- Под редакцией А.И. Пискунова. – М., 1998.
2. История педагогики. Часть 2.- Под редакцией А.И. Пискунова. – М., 1998.
3. Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія / Упоряд. О.О.Любар; За ред.В.Г.Кременя.-К.: Т-во “Знання”, КОО, 2003.-766 с.
4. Костантинов Н.А., Медынский Е.Н., Шабаева М.Ф., История педагогики, М. Педагогика – 1982г.
5. Левківський М.В. Історія педагогіки: Підручник.-Київ, Центр навчальної літератури. 2003.-360 с.
6. Любар О.О., Стельмахович М.Г., Федоренко Д.Т. Історія української школи і педагогіки: Навч.посібн./За ред. О.Любара.-К.:Т-во “Знання”, КОО,2003-450 с.
7. Хрестоматия по истории зарубежной педагогики // Сост. и автор вводных статей А.И. Пискунов, 2-е изд. – М, 1981.
8. Хрестоматия по истории советской школы и педагогики. // Сост. М.И. Анисов. – М., 1972.
9. Хрестоматия по истории школы и педагогики в России: До Великой Октябрьской социалистической революции // Сост. и автор вводных очерков С.Г. Егоров. 2-е изд. переработанное – М., 1986.
10. Хрестоматия по истории зарубежной педагогики // Сост. Н. Свядковский, М., 1938.

Додаткова література:

11. Дистервег А. Руководство к образованию немецких учителей // Избр. пед. соч. – М., 1956.
12. Коменский Я.А. Великая дидактика // Избр. Пед. соч. – М., 1982 – Т.1.
13. Коменский Я.А. Материнская школа. // Изб. Пед. соч. – М., 1982 – Т.1.
14. Локк Д. Мысли о воспитании // Пед. соч. – М., 1939.
15. Макаренко А.С. Проблемы школьного радянського виховання. Методика організації виховного процесу // Пед. твори. – К.: 1984. – Т. 4;
16. Макаренко А.С. Лекції про виховання дітей // Пед. твори. – К.: 1984. – Т.4

17. Макаренко А.С. Педагогічна поема // Твори в 7т.-Т.1.-К., 1953.
 18. Песталоцци И.Г. Как Гертруда учит своих детей // Изб. Пед. соч. – М.: 1981. Т.І.
 19. Песталоцци И.Г. Лебединая песня // Изб. Пед. соч. В II т.- М., 1981. Т.2.
 20. Пирогов Н.И. Вопросы жизни // Избр. пед. соч. – М., 1985.
 21. Рабле Ф. Гаргантюа и Пантагрюель // вид. Веселка, - К., 1984.
 22. Русова С.Ф. Мої спомини. – Львів, 1937.
 23. Русова С.Ф. Український буквар. – К. 1919.
 24. Руссо Ж.Ж. Эмиль, или о воспитании // Пед. соч. – М., 1981 Т.І
 25. Сковорода Г.С. Благодарний Еродій. Убогий жайворонок. / В кн.: Григорий Сковорода. Вірші, пісні, байки. – Наукова думка, 1983.
 26. Сухомлинський В.О. Сердце віддаю дітям // Вибр. Твори – К.; 1976 Т.3.; його ж: Як виховати справжню людину // Вибр. Твори – К.; 1976 Т.2
 27. Толстой Л.Н. Азбука. Новая азбука. – М., Просвещение, 1987.
 28. Толстой Л.Н. О народном образовании. О воспитании. Яснополянская школа за ноябрь и декабрь месяцы. Общий очерк характера школы. // В. кн: Хрестоматия по истории школы и педагогики в России. – М.; Просвещение, 1986.
 29. Ушинський К.Д. Людина як предмет виховання. Твори.-Т.8.-М., 1952.
 30. Ушинський К.Д. Праця в її психічному і виховному значенні // Вибр. Пед. Твори. – К.: 1983, Т.І; його ж: Про народність у громадянському вихованні; Про користь педагогічної літератури.
 31. Ушинский К.Д. Родное слово: Книга для учащихся // Избр. пед. соч. В. 2-х т., М., 1974. Т.2.
 32. Франко І.Я. Педагогічні статті і висловлювання. – К., 1988.
 33. Шевченко Т.Г. Букварь Южно-Русский. – К.: Веселка, 1992.
 34. Антология педагогической мысли Украинской ССР/ Сост. Н.П. Калиниченко и др. – М.: Педагогика, 1988.
 35. Медвідь Л.А. Історія національної освіти і педагогічної думки в Україні: Навч. посіб.-К.: Вікар, 2003 –335 с.
 36. Нариси історії українського шкільництва (1905-1933). Навчальний посібник.- За ред. О.Сухомлинської – Київ, 1996.
 37. Очерки истории школы и педагогической мысли народов СССР. 1917-1941 гг. – М.: Педагогика.
 38. Очерки истории школы и педагогической мысли народов СССР. 1961-1986гг. – М.: Педагогика, 1987.
 39. Очерки школы и педагогической мысли народов СССР, ХУІІІв. – первая половина ХІХв.-М.: Педагогика, 1973.
 40. Розвиток народної освіти і педагогічної думки на Україні: Нариси. – К.: 1991.
 41. Сбруева А.А., Рисіна М.Ю. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах: Навч.посібник.-Суми: Сум.ДПУ, 2000.
- INTERNET-ресурси:**
42. Web-мультимедіа енциклопедія “Історія педагогіки” - webhp.ksu.ks.ua/joomla/index.php